

Stofklachten lastig te bepalen, maar wel serieus nemen

Fijnstof, mijnstof, stoflongen, die begrippen kent iedereen. Niet van toepassing op de bloembollensector, zal menigeen er direct bij denken. Niet helemaal waar, stelt longarts Jos Rooijackers van het Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen (NKAL) in Utrecht. Hoewel er weinig echte klachten uit de sector komen, is het toch zaak alert te zijn op dit onderwerp.

Tekst en foto: Arie Dwarswaard

De aandacht voor stof in de lucht neemt de laatste jaren stelselmatig toe. Omwonenden van enkele snelwegen in Amsterdam en Rotterdam kregen het enige tijd voor elkaar om de snelheid op de weg te verlagen van 100 naar 80 km per uur. De huidige regering heeft die maatregel teruggedraaid, en nu protesteren de bewoners weer tegen het fijnstof dat vanaf de snelweg hun woningen bereikt. Niet alleen auto's zorgen voor stofproblemen. Ook in allerlei sectoren kan er risico zijn op stof. Meest bekend voorbeeld zijn de kolenmijnen, waar menig mijnwerker na enige tijd stoflongen opliep. Maar kolenmijnen, dat is verleden tijd. Anno 2013 is de agrarische sector een van de bedrijfstakken waar stof serieus valt te nemen. Het project 'Zicht op stof, waar de KAVB voor de bloembollensector aan werkt, is gericht op het onder de aandacht brengen van de risico's van stof bij werknemers en werkgevers in de agrarische sector. Het in Utrecht gevestigde Nederlands Kenniscentrum Arbeid en Longaandoeningen en het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) houden zich met dit onderwerp bezig. Jos Rooijackers is als longarts aan beide kenniscentra verbonden. Beide centra hebben in Nederland een unieke positie. Er kan onderzoek worden gedaan aan grote groepen en aan individuen. Naast een longarts zijn er ook arbeidshygiënist en bedrijfsartsen in dienst.

UIEN EN VARKENS

Stofproblemen komen in de agrarische sector zeker voor, stelt Rooijackers, ook al zijn er relatief weinig gezondheidsklachten uit de sector die op stof zijn terug te voeren. De reden van die constatering is helder. "De vraag is altijd weer welke stoffen er in stof schadelijk zijn

voor de mens. Bij tarwemeel weten we bijvoorbeeld dat het de tarwe zelf is die kan zorgen voor een allergische reactie, en dat zien we dan ook bij bakkers terug. Maar in de agrarische sector is het veel complexer. En dus is daar het begrip endotoxinen nog het beste bruikbaar, ook al is dat een containerbegrip. Endotoxinen zijn afbraakproducten van bacteriën die voorkomen in stof van plantaardige of dierlijke producten. Juist op agrarische bedrijven komen endotoxinen in de lucht terecht."

.....

'In veel gevallen weten we niet naar welke stof we moeten zoeken'

.....

Binnen de agrarische sector is gemeten waar endotoxinen voorkomen en in welke mate. Bovenaan de lijst staat de uiensector, gevolgd door de varkenssector. De bloembollensector staat veel lager, maar komt ook vaak boven de door de Gezondheidsraad geadviseerde grens van 90 Endotoxinen Units (EU) per m³ lucht. Wanneer er precies sprake is van een relatie tussen stof en een aandoening aan longen of luchtwegen, is volgens Rooijackers lastig te zeggen. "Wat we vaak zien is dat er een lichaamsvreemde stof wordt ingeademd en dat het lichaam daarop reageert. Er gebeurt dus iets, maar we weten niet precies wat. En dus is het heel lastig om te bepalen of klachten ook daadwerkelijk zijn toe te schrijven aan stof of stoffen in het stof. In veel gevallen weten we niet naar welke stof we moeten zoeken. Bij de varkenshouderij weten we dat inmiddels wel, en dus kunnen we daar ook iets zeggen over de



Jos Rooijackers

risico's op klachten aan longen en luchtwegen in relatie tot de varkenshouderij."

EXTRA BESCHERMING

Hoewel het aantal meldingen van aan stof gerelateerde klachten in de bloembollensector per jaar relatief gering is, vindt Rooijackers niet dat ondernemers hier al te laconiek mee om moeten gaan. "In hoeverre ondernemers maatregelen willen nemen is aan henzelf. Maar er is wel zo iets als goed werkgeverschap. Wil je als ondernemer maar afwachten en pas iets gaan doen als er daadwerkelijk klachten ontstaan, of kijk je wat je er nu aan kunt doen. Juist bij dit soort aandoeningen die zich langzaam opbouwen is het beter om niet af te wachten. Bovendien is het verstandig om te proberen om binnen je bedrijf toe te werken naar de adviesnorm van 90EU/m³. Daardoor laat je ook zien dat je als bedrijf en als sector schoon werkt." Als ondernemers willen investeren, dan is het wel zaak om vooraf heel goed na te gaan welk effect de apparatuur heeft op stof in de lucht. "Ga goed na welk rendement er is. Dat bepaalt of de investering ook echt zin heeft."